

Comandor dr. Marian MOȘNEAGU

CATARGE CĂTRE ETERNITATE, ÎNTRU MEMORIA JERTFEI MARINARILOR ROMÂNI

Deși inițiative privind realizarea unui monument dedicat eroilor Marinei Române datează de la începutul secolului XX, după mai bine de un secol breasla marinarilor nu a reușit să finalizeze unul din marile proiecte avansate de persoane fizice, Liga Navală Română, fundații și asociații etc.

Parte dintre aceste inițiative le-am prezentat detaliat în volumul „Eroii Marinei Române”, apărut în 2009, în Colecția „Cultul Eroilor” inițiată de Oficiul Național pentru Cultul Eroilor, cu speranța că edilii Constanței și ai altor orașe-porturi românești vor avea orgoliul să înobileze faielele cu o asemenea ctitorie.

1997. Inaugurarea monumentului marinarilor de la Sulina

Primele proiecte

În anul 1912, comandorul Constantin Ciuchi și echipajul navei sale au ridicat la Ciupercenii Noi, jud. Dolj un obelisc înălțat pentru a evoca înfruntarea dintre bateria „Perseverența” și monitorul turc „Podgoriçe”, cu următoarea inscripție: *În memoria fericitului succes de la 7 noiembrie 1877, când bateria „Perseverența”, comandată de maiorul D. Maican, comandantul bateriilor de coastă, cu trei mortiere de 150 mm comandate de locotenentul Peticari, sublocotenentul Mardare și sublocotenentul Mănescu C. [...] au scufundat monitorul turc „PODGORIȚA”, remorcherul „SOCRATE” și două șlepuri [...].*

La 17 septembrie 1912 a fost ridicat în apropiere de Hârșova, din piatră și granit, pe un soclu de piatră 1020 x 2300, Monumentul dedicat ostașilor victime ale scufundării șalupei „Troțușul”, semnat C. Boboc și restaurat în anul 1969.

La 15 august 1943, cu prilejul Zilei Marinei, în cadrul unei pioase solemnități, s-a oficiat sfințirea Troiței Grupului Navelor Grănicerești Brăila, la care au luat parte familiile eroilor Grupului căzuți în războiul sfânt, autoritățile militare și civile din garnizoană și personalul Grupului cu familiile. Slujba religioasă a fost oficiată de confesorul garnizoanei, preotul căpitan Gomolea Anghel și preotul Niculae Constantin de la Biserica „Maica Domnului”, răspunsurile fiind date de corul Catedralei.

Locotenent-colonelul Paul Morfei, fost comandant de batalion al căpitanului post-mortem Lazăr Gabriel, a arătat faptele de arme și eroismul său iar locotenent-colonelul Teodor Alexianu, comandantul Grupului, a evidențiat importanța luptei dusă în Răsărit și recunoștința față de eroi, prin ridicarea acestei troițe, depunând o jerbă de flori.

În anul 1957, filiala Galați a Asociației Voluntarilor pentru Sprijinirea Apărării Patriei a dezvelit la km 6 pe malul Canalului Măcin o piatră memorială pe care a fost scris: *În acest loc, în noaptea de 7-8 iunie 1877 flota româno-rusă a scufundat monitorul turc „DUBA SEIFY”. Glorie eroilor marinari români și ruși care au luptat împotriva turcilor pentru independența națională a României.*

Un alt monument a fost înălțat la Smârdan – Brăila, în anul 1977, cu ocazia sărbătoririi centenarului Independenței de stat a României.

Pe 6 septembrie 1997, Comitetul de Direcție al Ligii Navale Române și Asociația Națională a Veteranilor de Război au sfințit o troiță închinată memoriei marinarilor, infanteriștilor marini și grănicerilor căzuți la datorie pentru apărarea Deltei Dunării și a Basarabiei în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. În prezența a 50 de membri ai Ligii, dintre care 12 veterani de război, pe timpul ceremoniei au fost rememorate faptele de arme ale celor 1 400 de marinari militari și civili care între 22 iunie-26 iulie 1941 au dus lupte

grele la gurile Dunării.

Pe troiță a fost montată o placă pe care sunt trecute navele care au participat la acțiunile de luptă, precum și numele celor 11 000 de militari români morți care s-au jertfit în luptele navale din Marea Neagră.

La 15 august 1998, filiala Drobeta-Turnu Severin a dezvelit Monumentul Eroilor Marinari. Pe soclul acestuia a fost așezat un masiv tronconic din granit, pe care este montată o placă de marmură având încrustate cuvintele istoricului Nicolae Iorga: *Știe să moară pentru țară numai acela care a știut să trăiască pentru dânsa*. Peste masivul de granit este așezat un ancorot metalic, simbol al marinarilor de pretutindeni.

Epopeea Monumentului Marinarilor Români

În nr. 8-12/1920 al „Revistei Maritime” se face apel la familia, rude, prieteni, cunoscuți sau comandamente de a trimite fotografiile și notele biografice ale marinarilor, ofițeri și trupă, morți în campanie, pentru a fi publicate. De asemenea, este publicată o Listă de subscripție pentru ridicarea monumentelor marinarilor morți în campanie, printre donatori numărându-se „Revista Maritimă” cu 200 lei și căpitanul (viitorul viceamiral și cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”) Preda Fundățeanu, cu 100 lei.

La 6 februarie 1930 un mare număr de ofițeri a participat la Balul Marinei, organizat la București în scopul strângerii de fonduri pentru ridicarea unui monument al marinarilor morți în Primul Război Mondial.

Inițiativa înălțării unui monument în memoria marinarilor căzuți la datorie s-a înscris încă din 1938 printre obiectivele de frunte ale Ligii Navale Române, susținută în solidar de Asociația „Cultul Eroilor”.

Urmărind să sensibilizeze opinia publică, Comitetul de inițiativă pentru ridicarea Monumentului Eroilor Marinari a lansat următorul apel: *O singură categorie de eroi nu are până acum monument: marinarii, deși ambele maluri ale Dunării, de la Turnu Severin până la gurile ei, țarmurile și fundul Mării Negre, de la Vâlcov la Balcic sunt presărate cu osemintele lor. Chiar mările și oceanele îndepărtate au primit în adâncurile lor ctreierătorii români.*

A sosit vremea să se facă dreptate și acestor modești eroi ai apelor, în luptă aprigă cu primejdia chiar în timp de pace, căzuți la datorie nu numai pe puntea navelor, dar și la uscat, ca infanteriști ori tunari, sau în aer, ca aviatori.

La Calafat, în războiul Independenței, marinarii au ajutat și apărât trecerea oștirii noastre peste Dunăre în 1913; marinarii au luptat cu dârzenie la Turtucaia, Rasova, Hârșova, Galați, Ghecet, Vâlcov și au îndurat, cot la cot cu camarazii de la uscat, toate încercările războiului de întregire. Au salvat tot materialul plutitor al Statului și particular în Delta Dunării, au ținut în stăpânire această parte a Dunării, au izgonit trupele bolșevice din Deltă.

Comitetul face apel la dragostea cu care întreaga suflare românească a înconjurat totdeauna pe marinarii noștri, cu această inițiativă – îmbrățișată cu toată căldura de I.P.S.S. Dr. Miron Cristea, Patriarh al României, prim-ministru și președinte al Soc. „Cultul Eroilor”, să poată fi dusă la bun sfârșit.

Drept recunoștință față de marile înfăptuiri marinărești, să ne îndeplinim cu toții sfânta datorie de a ne da obolul pentru a vedea ridicat cât mai curând monumentul pe care neamul și țara îl va dura eroilor noștri marinari.

Apelul este semnat de comitetul de inițiativă care are următoarea compunere:

Președinte: general Paul Teodorescu, ministrul Aerului și Marinei; vice-președinte: contraamiral Gheorghiu Alexandru, secretar general al Aerului și Marinei; amiral Ioan Coandă, vice-președintele Ligii Navale Române; contraamiral Bărbuneanu P., comandantul Marinei Regale; ing. inspector general Mihalopol, director general P.C.A.; contraamiral (r) Păiș Nicolae, directorul Marinei Comerciale; comandor Constantinescu N., directorul S.M.R.; ing. inspector general Ionescu Corneliu, directorul N.F.R.; comandor (r) Nedelcu Octav, directorul SALVAMAR; comandor adjutant Fundățeanu Preda, președintele F.R.S.N.; comandor Bardescu Alexandru, directorul Construcțiilor Navale.

În solidar a acționat și Liga Navală Română care a difuzat propriul său apel:

Întreaga presă a reprodus – parțial sau integral – apelul lansat de comitetul de inițiativă pentru ridicarea unui monument destinat să reamintească eroismul marinarilor noștri căzuți la datorie atât în timp de pace cât și în cele trei războaie – al Independenței, Balcanic și de Întregire – pe apă pe uscat și în văzduh, pe țarmuri românești sau pe îndepărtatele meleaguri ctreierate de navigatorii noștri.

Semnalul a fost dat de mult, încă din 1929, de d. C-dor Negulescu, actualul secretar al Ligii Navale Române, prin coloanele ziarului „Universul”: „Toate armele au ridicat monumente celor căzuți numai marinarii nu au până acum nici unul, care să arate că și ei și-au îndeplinit sfânta datorie de a-și da viața pentru Patrie și Tron, viață ce nu o preocupesc nici în timp de pace, ei fiind veșnic în campanie”.

Acest monument va fi o îndoită pildă.

Fiecare trecând pe lângă el va vedea că nu sunt uitați cei morți pentru Patrie și va auzi glasul celor ce zac pe țarmuri sau funduri de ape îndemnând: „Noi ne-am făcut datoria murind, faceți-o și voi muncind și pregătindu-vă a ne imita”.

Liga Navală Română a atras deseori atenția asupra acestei uitări, asupra acestei îndelungi amânări.

A trebuit ca în fruntea tânărului Minister al Aerului și Marinei să vină d. G-ral adj. Paul Teodorescu, omul faptelor, ca să releveze această uitare, la adunarea generală a Soc. „Cultul Eroilor”. Înalt Prea Sfinția Sa dr. Miron Cristea, Patriarhul României, a îmbrățișat cu toată căldura inițiativa și s-a alcătuit comitetul pentru construcția mult așteptatului monument.

LIGA NAVALĂ ROMÂNĂ care, în zece ani de existență, a avut prilejul să constate nețărâmurita dragoste pentru mare și marinari pe care întreaga țară o manifestă mai ales de „Ziua Marinei”, îndeamnă pe mic și mare, de la munte ori de la șes, să răspundă apelului lansat de comitetul monumentului marinarilor cu aceeași dragoste ca și în trecut, când ea a apelat pentru nava-școală „MIRCEA”.

Ziua de 8 septembrie e bine venită: pe lângă atâtea bucurii cu caracter național, aduceți și această mângâiere sufletelor marinarilor eroi.

Marți, 29 noiembrie 1938, la ora 21.00, în sala Dalles a avut loc concertul domnului Alexandru Lupescu, prim bariton al Operei Române și fost elev al Școlii de Marină, pentru sporirea fondului Monumentului Marinarilor Eroii. Concertul a fost precedat de conferința comandorului Aurel Negulescu cu tema „Eroismul marinarilor”.

Până la 1 decembrie 1938 la Comandamentul Marinei se adunase suma de 458 737 lei.

A doua inițiativă luată de Liga Navală Română, după

subscripția organizată pentru o nouă navă-școală, a fost ridicarea unui monument pentru eroii căzuți la datorie. Ea a fost susținută de generalul adjutant Paul Teodorescu, ministrul Aerului și Marinei, care în plină ședință a adunării generale a Societății „Cultul Eroilor” din 1938, a promis tot sprijinul moral și material, prilej cu care a semnalat faptul că marinarii morți sunt singurii cărora nu li s-a ridicat un monument. *Toate armele au înălțat câte un monument eroilor căzuți la datorie, singura Marina nu avea unul care să amintească tovarășia de sânge a celor care au luptat pe apă și pe uscat – se menționează cu împărtășit regret în paginile revistei „Marea Noastră”.*

I.P.S.S. dr. Miron Cristea, patriarhul României, prim ministru și președinte al Societății „Cultul Eroilor” a îmbrățișat cu căldură propunerea și un comitet de acțiune a luat ființă în frunte cu ministrul Aerului și Marinei, L.N.R. fiind reprezentată de contraamiralul Ion Coandă.

În ședința Comitetului Central al L.N.R. din 3 iunie 1938, comandorul Aurel Negulescu a informat participanții că în ziarul „Universul” a apărut un articol intitulat „Eroii marinari”, din care reieșea că toate armele au ridicat monumente închinat eroilor lor, numai marinarii morți în războaiele din 1877, 1913 și 1916 nu-și au monumentul lor. S-a propus ca *farul mic din Constanța să fie transformat în monument, aplicându-i-se o placă comemorativă, iar căsuța veche de lângă acel far să servească de lăcaș pentru Muzeul Marinei.* Comitetul a aprobat ca viceamiralul Ioan Bălănescu, consilierul N. Papadat și comandorii Octav Nedelcu și Aurel Negulescu să se ocupe de această problemă.

La 22 septembrie 1938 a avut loc, sub președinția contraamiralului Ion Coandă, ședința Consiliului de Direcție al L.N.R., la care au participat, ca membri, contraamiralul Petre Bărbuneanu, Emanoil Bucuța, generalul N. Negreanu, ing. N. Georgescu, consilierul N. Papadat, comandorul Octav Nedelcu, comandorul Aurel Negulescu și N. Georgescu, pensionar S.M.R. Pe ordinea de zi a figurat și prezentarea scrisorii artistului plastic Aurel Bordenache, datată 8 septembrie 1938:

Domnule Președinte,

Am citit în ziare apelul făcut de L.N.R. în vederea ridicării unui Monument al marinarilor eroi căzuți în război.

În amintirea tatălui meu care a fost elev al vechii Școli de Marinari și Geniu (Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină – n.a.), cât și având în vedere legăturile sufletești ce le am cu Marina românească prin nașul meu, comandorul Aurel Negulescu, actualul secretar general al L.N.R., vă aduc la cunoștință că doresc să fac o danie Marinei Românești, executând fără nici o răsplată materială „Monumentul Marinarilor”.

În felul acesta, apelul L.N.R. nu va fi rămas fără răsunet și primul bun deși modest început, se poate face dacă Onor Comitetul L.N.R. binevoiește să primească dania mea.

Ca mărturie a puținței lucrului meu aduc faptul că tot eu am făcut danie și executat întreaga decorațiune sculpturală a Monumentului Eroilor de la Mărăști (și dumneavoastră cunoașteți desigur impunătoarele proporții ale acestui monument), precum am mai făcut tot fără răsplată materială Monumentul aviatorului Adamiu din Botoșani.

Se înțelege că dania mea privește partea artistică a execuției, rămânând ca L.N.R. să contribuie numai la cheltuielile pur materiale înfăptuirii monumentului, mijloacele mele neîngăduindu-mi să dăruiesc și lutul, turnatul, bronzul sau piatra ș.a.

În cazul că Onor Comitetul L.N.R. primește dania mea urmează să fac schițele necesare, pentru a arăta cum înțeleg să înfăptuiesc monumentul.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea deosebitei mele stime.

A. Bordenache.

De asemenea, comandorul Aurel Negulescu a citit propunerea scrisă din partea artistului A. Lupescu care își oferea concursul său artistic pentru organizarea unei suite de concerte la București, Craiova, Timișoara, Cluj, Arad, Oradea, Brașov, Galați, Brăila și Ploiești. Beneficiile obținute din susținerea acestor concerte, estimate la 10 000 lei în Capitală și câte 8 000 în celelalte orașe, urmau să completeze fondurile necesare ridicării Monumentului Marinarilor Eroii.

Comitetul a aprobat ca această ofertă să fie trimisă Ministerului Aerului și Marinei.

Prin Ordinul nr. 6871 din 15 noiembrie 1938, general adjutant Paul Teodorescu, ministrul Aerului și Marinei comunica Ținutului „Marea”: *Cu Înalta aprobare a M.S. Regelui și binecuvântarea păstorească a Sanctității Sale Patriarhul României dr. Miron Cristea, am luat inițiativa ridicării unui monument pentru eroii marinari morți în Războiul de Întregire a Neamului.*

Acest monument, păstrând memoria eternă a acelor care prin jertfele lor pe apă au contribuit împreună cu camarazii lor de aer și de uscat la întărirea Neamului, va fi un îndemn pentru generația prezentă și viitoare la menținerea spiritului marinăresc și de sacrificiu în toate împrejurările de luptă cu elementele naturii și de apărare a granițelor Țării pe apă.

Opera ce urmează a se înfăptui va trebui să reprezinte mândria Țării și în special a teritoriului ei limitrof cu marea, adică a ținutului Dobrogea.

În acest scop am învederat ca monumentul să fie ridicat pe bulevard (B-dul General Averescu – n.n.) în locul destinat monumentului Dobrogei, loc cel mai potrivit spre a fi întotdeauna în văzul tuturor navigatorilor. Monumentul Dobrogei ar putea fi ridicat cândva în interiorul Ținutului, la un loc de întretăiere al drumurilor de la Nord la Sud și de la Est la Vest, spre a fi în văzul tuturor călătorilor care circulă în acel Ținut.

Fiind încredințat că și Domnia Voastră împărtășiți înfăptuirea propusă, vă rog să binevoiiți a da curs acestei dorințe a marinarilor de a ridica monumentul lor în locul indicat mai sus, dând convenita aprobare și primind asigurarea deosebitei mele considerații.

Cu adresa nr. 34882 din 21 noiembrie 1938, primarul N. Nicolau confirma acceptul Primăriei Constanța, *cu atât mai mult că pentru ridicarea Monumentului Dobrogei, în afară de așezarea pietrei fundamentale, nu s-a mai luat nici o măsură.* Cum însă hotărârea de a se ridica acel monument a fost luată de Guvern și nu de Primărie, se considera oportun ca ministrul Aerului și Marinei să facă cele necesare pentru anularea vechii dispozițiuni.

Duminică, 3 decembrie 1939, la Sfânta Patriarhie a avut loc adunarea generală a Asociației „Cultul Eroilor” de sub președinția I.P.S. Nicodim, patriarhul României.

Cu prilejul acestei adunări, comandorul Aurel Negulescu, secretarul general al L.N.R. a subliniat: *O datorie de conștiință mă obligă ca în numele Ligii Navale Române, al cărei președinte activ este M.S. Regele și vicepreședinte dl. amiral Coandă, care se scuză că nu a putut fi de față la această înălțătoare adunare, să exprim prin osul de recunoștință al asociației ce reprezintă pentru căldura cu care a îmbrățișată de Asociația*

„Cultul Eroilor” ideea ridicării unui monument eroilor marinari căzuți la datorie pe ape, pe uscat și în aer, singurii care nu aveau până acum unul.

Urăm din toată inima prosperitate Asociației „Cultul Eroilor” și rugăm pe Atotputernicul să ocrotească Țara noastră, spre a nu da prilej asociației să îngrijească și de alte morminte proaspete.

În vederea alegerii celei mai potrivite soluții arhitecturale, a fost lansat un concurs de creație, îndelung mediatizat în presa vremii, proiectele fiind jurizate de o comisie prezidată de generalul adjutant Paul Teodorescu.

În anul 1939, această inițiativă părea să se materializeze la Constanța, Monumentul Eroilor Marinei având avizul Primăriei de a fi amplasat în fața statuii poetului Mihai Eminescu, pe un masiv cu fundație de blocuri și ziduri de apărare de piatră, intrat în mare, pe marginea promenadei Cazinoului.

Printr-o adresă, șeful Diviziei a V-a solicita directorului Direcției Porturilor Maritime să intervină la Rezența Regală pentru a dispune ca municipiul Constanța și Antrepriza Ioanovici să elibereze platforma din dreptul amplasamentului Monumentului pentru a putea să se organizeze șantierul și anume, pe o distanță de 30 metri la nord de colțul bulevardului, unde urma să se construiască Monumentul.

Valoarea materialelor necesare pentru executarea platformei Monumentului Eroilor Marinari și unele lucrări premergătoare s-au cifrat la 900 000 lei.

Monumentul urma să fie amplasat pe marginea promenadei Cazinoului Constanța. Prin Caietul de sarcini se specifica necesitatea transportării a circa 1 800 tone de piatră brută în blocuri cu o greutate până la 5 tone și 300 tone deșeu de carieră. Piatra urma să fie adusă cu vagoanele din cariera Canara până pe platforma din dreptul macaralei Titan, de unde urma să fie transportată cu camioanele.

Prin adresa nr. 11405 din 23 mai 1940, Administrația Comercială a Porturilor și Căilor de Comunicație pe Apă comunica Direcției Porturilor Maritime faptul că a intervenit la Primăria municipiului Constanța spre a lua dispozițiuni ca întreprinderea „Inginer Ioanovici” să degajeze de blocurile depozitate promenada Cazinoului în fața monumentului lui Mihail Eminescu, până dincolo de drumul de lângă farul vechiu, spre a putea depozita materialele necesare pentru construirea Monumentului Eroilor Marinei, morți pentru patrie.

La somația Primăriei, inginerul Aurel Ioanovici a cărui firmă funcționa în București, str. Clemenceau nr. 10, a răspuns că întrucât pe șantierul dintre Hotelul Carol și Farul vechi sunt depozitate blocuri al căror cubaj total este de aproximativ 1 000 mc, ele nu se pot ridica și pune în operă decât în măsura înaintării digului, adică ținând seama de mersul normal al lucrării, în interval de 2-3 luni de lucru. De aceea, recomanda Direcției P.C.A. să stabilească platforma de depozit a materialelor pe bulevard, dincolo de porțiunea ocupată de ei și să vină la punctul lucrării printr-o linie îngustă, așezată pe trotuar.

Prin adresa nr. 19829 din 13 septembrie 1940, Administrația Comercială a P.C.A. comunica Direcției Porturilor Maritime faptul că, în urma intervenției făcute la Comandamentul Marinei Regale pentru a stabili dacă lucrarea mai are caracter de actualitate, „susnumitul Comandament, cu adresa sa nr. 4665 din 10 septembrie 1940, ne-a făcut cunoscut că lucrarea construirii amplasamentului se amână pentru anul viitor.

Printr-o Notă justificativă, Direcția Porturilor Maritime Constanța propusese așezarea Monumentului închinat marinarilor morți pentru patrie pe un masiv cu fundație de blocuri și ziduri de apărare de piatră, intrat în mare, pe marginea promenadei Cazinoului Constanța.

Personalul Direcției Porturilor Maritime a subscris suma de 28 790 lei pentru Monumentul Eroilor Marinari, sumă care a fost vărsată Administrației Comerciale a P.C.A.

Precipitarea evenimentelor politice în vara anului 1940 a determinat Comandamentul Marinei Regale să amâne continuarea lucrărilor.

Cu adresa nr. 56 din 10 septembrie 1942, comandorul Horia Macellariu, comandantul Escadrilei de Distrugătoare îl avertiza pe locotenent-comandorul Eugen Săvulescu, comandantul N.M.S. „Regina Maria”: *Nici până la orele 20.00 nu am primit răspunsul referitor la troiță, deși v-am atras atențiunea că trebuie să primesc răspuns chiar astăzi.* Ca urmare, în aceeași zi comandorul Alexandru Bardescu, în calitate de președinte și căpitan-comandorul Ștefan Gherghel, respectiv locotenent-comandorul Eugen Săvulescu, ca membri, au redactat, sub forma unui proces-verbal, răspunsul la Ordinul Diviziei de Mare nr. 15095 din 8 septembrie 1942 referitor la amplasarea Troiței Eroilor Marinari, transmis cu adresa nr. 145 din 11 septembrie 1942: *Troița în proiect este de dimensiuni prea mici pentru a se vedea de pe mare și în orice punct ar fi instalată ce se va proiecta pe clădiri. Pentru a corespunde în cea mai mare măsură scopului propus de Divizia de Mare, locurile ce ar corespunde sunt, în ordinea de preferință, următoarele: Pe peluza de pe bulevardul Cazinoului, la 25 metri în dreapta actualului monument al Reginei; Pe trotuarul drept al străzii Lascăr Catargiu, în careul dinspre Est de fântâna situată în fața clădirii fostului Consulat englez. Se pare că din cauza războiului, amplasarea troiței a fost amânată.*

În schimb, pe faleza Cazinoului din Constanța a tronat, în perioada 1947-1990, Monumentul Marinarilor Sovietici. *Lucrarea de execuție s-a făcut direct sub conducerea și supravegherea Unității Sovietice nr. 9921, iar materialele s-au procurat tot de către acesta, atât de pe piața Constanței cât și din București. Lucrarea s-a lichidat la suma de 9 823 200 lei.*

Prin Legea nr. 74, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 75 bis din 31 martie 1947, nomenclatura creditului a fost completată în sensul că acest credit va fi acordat cu titlu de subvenție Prefecturii județului Constanța.

Înlocuitorul comandantului U.M. 10419, comandorul Tarisov concluziona: *Conform aprobării dlui ministru Oeriu, noi am construit în orașul Constanța un monument eroilor marinari căzuți pentru eliberarea orașului Constanța. Pentru aceasta s-au cheltuit 8 000 000 lei de către Unitatea Militară 45750 + 1 832 000 lei plata unui muncitor angajat de Prefectură = total 9 832 200 lei.*

Inaugurarea monumentului s-a făcut în spiritul vremii: *Miercuri, 6 august a.c. orele 18, în sala de festivități a palatului municipal a avut loc solemnitatea predării și primirii monumentului ridicat în memoria marinarilor sovietici jertfiți pe malurile mării, pentru dezrobirea popoarelor subjugate de fascism.*

În prezența autorităților locale, în frunte cu dl. Victor Dușa, prefectul județului Constanța, a reprezentanților Armatei Roșii și a d-lui Bielov I. Mihailovici și a d-lui cpt. adjunct Martinov, viceconsul, dl. Gheorghe Olteanu, primarul municipiului Constanța a deschis solemnitatea, arătând contribuția eroică

a glorioasei Armate Roșii, eliberatoarea poporului român, subliniind rolul Marinei Sovietice, care a fost de un neprecupețit ajutor în acțiunea de înfrângere a Marinei Germane aflate în apele României. Printre altele, dl. primar Gh. Olteanu a spus: **„Acest monument, mărturie trainică a prieteniei româno-sovietice, ridicat în orașul nostru de către Marina Sovietică eroilor ei care ne aparțin și nouă, face cinste orașului nostru”.**

la cuvântul dl. comandor Catricico Cuprianovici, care, după semnarea actului de predarea monumentului, se adresează primitorului ei, d-lui Gh. Olteanu, primarul municipiului Constanța: **„Am cinstea a vă înmâna spre păstrare această operă de artă ridicată în amintirea eroilor marinei sovietice căzuți pentru apărarea popoarelor, monument ce servește întăririi prieteniei româno-sovietice, repusă în aceeași tradiție de veacuri a prieteniei dintre țările noastre prin 23 August 1944, ziua orientării poporului român și eliberării sale de sub jugul fascist”.**

După care, dl. primar Gh. Olteanu, depunând semnătura de primire a monumentului, mulțumește în numele cetățenilor municipiului Constanța, asigurând de păstrarea lui nu numai ca operă de artă, ci simbol al trăinicieii prieteniei dintre poporul român și popoarele sovietice.

Apoi întreaga asistență s-a deplasat la monumentul eroilor marinari sovietici, unde dl. primar Gh. Olteanu a depus o coroană de flori în numele cetățenilor municipiului Constanța, recunoscători sacrificiilor Glorioasei Armate Roșii.

Inițiative privind ridicarea unui monument al marinarilor la Constanța au existat și în perioada postbelică.

Unul dintre fideliile susținători ai acestui proiect a fost și căpitanul I de port Octavian Sved, care a trimis oficialităților mai multe sesizări și propuneri. Apelul care urmează a fost adresat la 5 aprilie 1990 generalului de armată Victor-Athanasie Stănculescu, ministrul Apărării Naționale:

Am servit în Marină din copilărie, întâi ca cercetaș și mai târziu ca străjer marinari. La 19 ani am intrat în Marina Militară și am participat la război din prima zi și până la 22 martie 1944. Mai târziu am îndeplinit diverse funcții în cadrul Căpitaniiilor de port, cel mai mult la Căpitania Portului Constanța (27 ani). Cu această ocazie și fiindcă colaboram și cu Marina Militară, am putut să cunosc ce gândesc atât marinarii civili cât și cei militari.

O nemulțumire a marinarilor, și nu mică, este aceea că nu au un monument al eroilor marinari, față de sutele de monumente existente, pe bună dreptate, pe teritoriul patriei noastre și chiar și peste hotarele ei.

În anul 1970, un grup de turiști străini care ne vizitau portul m-a întrebat unde avem Monumentul Eroilor Marinari. A fost un moment de jenă și le-am spus că este într-un port de la Dunăre. Cu altă ocazie, un comandant de navă indiană, mai bine informat, m-a întrebat cum se face că la Constanța există un monument al marinarilor sovietici și nu avem și unul al eroilor marinari români. Indianul studiase în străinătate și ne cunoștea, în mare, istoria. Așa că nu mi-am permis să-i spun vreo minciună.

În anul 1938, un căpitan din Marina Militară a strâns circa 2 000 kg de bronz, în scopul ridicării unui monument pentru eroi. Evenimentele care s-au succedat mai apoi au împiedicat aducerea la îndeplinire a aceluia laudabil proiect.

Am început să vehiculez mai târziu ideea construirii aceluia dorit monument, considerând aceasta ca pe o datorie sacră

pentru orice bun român. Având în vedere că în ultimul război mondial marinari din Marina Comercială română au pierit datorită naturii conflagrației pe mare, ca și cei militari, și în anii din urmă și cu alte sinistre navale, un asemenea monument ar fi merit să-i înglobeze și pe dânșii. Este știut că marinarii noștri, atât în timp de pace cât și în timp de război, au pierit pe toate meridianele globului, ceea ce nu s-a întâmplat cu alții.

În anul 1983 am fost în audiență la dl. Popa, primarul de atunci al municipiului Constanța, cerându-i permisiunea de a-l transfera în Cimitirul Militar pe cpt. av. Agarici Horia, care în 1976 a fost ridicat de conducerea statului nostru la gradul de maior în rezervă. Cu această ocazie, am ridicat și problema stării cimitirului militar, precum și a unui monument al eroilor marinari. Dl. primar mi-a spus că în principiu este de acord cu toate solicitările mele dar că va trebui să se adreseze, în acest scop, primului secretar [Ion] Stoian, în care scop să trec mai târziu pe la Primărie. După câteva zile, am fost chemat telefonic la Căpitanie și mi s-a spus să mă prezint la dl. primar, care m-a înștiințat că și primul secretar este de acord cu cele solicitate de mine, dar că lucrurile se vor realiza în viitorul apropiat.

În toamna lui 1983 împlinind 62 de ani, am fost scos la pensie și cum încă nu am mai primit vreo veste de la Primărie, în afară de unele măsuri care s-au luat în perimetrul Cimitirului Militar, am schițat personal un proiect de monument al eroilor marinari.

Un exemplar al proiectului l-am depus la Comitetul de sindicat de pe platforma Constanța Port. Conducerea a fost de acord cu el și pe un al doilea exemplar mi-au pus ștampila și au semnat. Mai multe persoane din forurile de conducere ale Marinei au văzut proiectul și s-au declarat de acord să-l susțină. Printre aceștia au fost și actuali sau mai vechi marinari, printre care amirali și ofițeri superiori. Unii chiar au și semnat pe acel document.

La 4 aprilie 1984 am prezentat proiectul generalului-maior Ilie Ceaușescu, care am văzut că era satisfăcut de el și mi-a spus că-l va prezenta „șefului” (cuvintele sale). Totodată i-am predat și o serie de documente originale privind situația militară de la Constanța, legate de evenimentele de la 23 august 1944, în speranța că le va folosi împreună cu istoricii [Mircea] Mușat și [Ion] Ardeleanu, la redactarea istoriei militare a Marinei, care știam că se află în lucru. Generalul mi-a strâns mâna cu ambele mâini, fapt care a surprins asistența, domnii contraamiral [Ioan] Mușat, căpitanul de rangul 1 Petre George, căpitanul de rangul 1 [Constantin] Lordache, ambii, astăzi, contraamirali, precum și o serie de alte persoane din suită. Am fost informat mai târziu că generalul Ceaușescu, împreună cu alți generali, ar fi examinat locul cuprins între Hotelul „Palas” și clădirea fostului Comandament al Marinei (de drept proprietatea Marinei), care a fost construit prin contribuția ofițerilor din Marina Militară.

De atunci nu am mai aflat nimic de soarta proiectului. Mai mult, din vechii marinari mi-au spus că N. Ceaușescu nu-i iubea pe marinari pentru că după 23 august ar fi fost bătut la Constanța de niște marinari din Marina Comercială.

Având în vedere că un asemenea monument ar bucura pe toți marinarii țării, cât și populația orașelor-porturi, vă rog respectuos să binevoiiți a aproba și dispune executarea acestui act de recunoștință sacră pe care o datorăm celor care au pierit slujind patria pe toate apele pământului. Aceasta ar avea deosebite implicații benefice față de cei care se vor arăta receptivi și animați de adevărate sentimente patriotice.

Menționez că nu am pretenții materiale pentru proiect sau

alte munci ce s-ar lega de acest proiect.

Dacă momentan nu aveți posibilități materiale de realizarea lui, vă rog să-mi comunicați numai aprobarea dumneavoastră pe unul din planuri și vom porni la ridicarea monumentului prin contribuția marinarilor, urmând ca dumneavoastră să ne ajutați pe parcurs, după posibilități, cum s-a întâmplat și cu Mausoleul de la Mărășești.

TOTUL ESTE SĂ-L PORNIM.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea recunoștinței mele și a celei mai deosebite considerații.

Crucea Marinarilor

La 1 decembrie 1999, Monumentul Eroilor Marinari Sovietici „căzuți pentru eliberarea orașului Constanța”, lucrare realizată de U.M. 9921 (sovietică) în anul 1947 și finanțată integral de statul român cu suma de 9 823 200 lei, a fost înlocuit cu „Crucea Marinarilor”, obiect de artă ambientală amplasat pe același soclu (!) în zona peninsulară, în parcul bordat de bulevardul Regina Elisabeta și de faleza Cazinoului, cu o valoare de patrimoniu de 52 514 928 lei.

Crucea marinarilor de pe faleza Cazinoului din Constanța

Răspunzând adresei Comendurii garnizoanei Constanța nr. 372 din 10 iunie 1999, prin care solicita avizul în vederea amplasării unui monument închinat marinarilor pe faleza orașului, în ședința din 16 iulie 1999, Comisia județeană a monumentelor istorice Constanța – președinte Adrian V. Rădulescu, secretar Traian Cliante – a fost de acord ca monumentul să fie ridicat conform proiectului prezentat, pe faleza din preajma Cazinoului Constanța.

Proiectul cu nr. 15/1999, denumit Obiect de artă ambien-

tală „Crucea Marinarilor” și având ca beneficiar Statul Major al Marinei Militare și ca proiectant general S.C. ISACOV&ANA S.R.L., era destinat *omagierii și comemorării periodice a marinarilor din flota românească, atât militară cât și civilă, dispăruți în adâncurile mărilor și oceanelor.*

[...] Propunerea beneficiarului de realizare a obiectului propus se înscrie în tradiția poporului român de omagiere a celor dispăruți în situații nefericite, omagiere marcată prin amplasarea în apropierea căilor de transport a unor obiecte ambientale de inspirație religioasă (troițe etc.).

Amplasamentul ales de beneficiar este situat în zona peninsulară, în partea de sud-est a municipiului Constanța, în parcul bordat de bulevardul Regina Elisabeta și de faleza Cazinoului. Datorită condițiilor excepționale oferite (zonă de promenadă și de contemplare a sitului natural – faleza mării), în acest parc sunt amplasate mai multe obiecte de artă ambientală sau monumentală.

Amplasamentul propus este situat în proximitatea sediului Statului Major al Forțelor Navale și este deschis către întinderea de apă a Mării Negre, fiind astfel adecvat intențiilor inițiatorului lucrării.

Soclu existent pe amplasament este realizat dintr-o succesiune de trepte având în plan o formă pătrată; latura maximă la bază este de 3,70 metri, iar cea minimă, la partea superioară este de 1,95 metri.

Soclu este placat cu marmură, într-o stereotomie adecvată.

Pe fața dinspre mare a treptei superioare a soclului, treaptă mai înaltă, s-a montat o placă omagială realizată din marmură. În grosimea plăcii se va inscripționa prin dăltuire un text corespunzător în amintirea marinarilor dispăruți.

Obiectul de artă ambientală se va realiza prin decuparea dintr-un bloc masiv de granit având o cromatică gri-verzui.

Alcătuirea spațială a obiectului este concepută având ca element dominant crucea propriu-zisă (orientată către mare), finisată îngrijit – șlefuită și lustruită, ce se detașează din blocul nativ de granit de la bază, tratat grosier – rugos și buceardat.

Crucea având o siluetă elansată cu o înălțime de cca 2,75 m, ușor trapezoidală, va avea brațele (lungi de cca 0,50 m) egale cu segmentul superior al trunchiului central; prin aceste proporții s-a dorit totodată sugerarea, la modul stilizat, a unui catarg de navă.

Așezată pe soclu și sprijinită de piciorul crucii este amplasată o ancoră din bronz masiv din colecția Muzeului Marinei Române.

Realizarea obiectului de artă ambientală „Crucea Marinarilor” și amplasarea acestuia în spațiul urban descris – concluzionau arhitecții Ana Doru și Mihai Isacov – se va constitui într-un simbol fizic al perenității spirituale a memoriei marinarilor dispăruți în condiții tragice, concomitent cu mobilarea scuarului amintit printr-o intervenție necesară.

Dorind să se constituie într-un *simbol fizic al perenității spirituale a memoriei marinarilor dispăruți pe mări și oceane, în condiții tragice*, lucrarea poate avea cel mult conotații comemorative, grupul statuar – mult prea îndelung așteptat – urmând să fie pe măsura prestigiului și pretențiilor a ceea ce ziarista constănțeană Aurelia Lăpușan numea drept *cel mai semnificativ eșalon profesional al orașului, oamenii mării. După mulți ani de sterile dispute privind ridicarea la Constanța a unui monument al marinarului român, soluția adoptată*

astăzi de Statul Major al Marinei Militare, la inițiativa Ligii Navale, este o formulă convenabilă, dar nu suficientă. „Crucea marinarilor”, amplasată, aparent neinspirat, pe soclul unui alt monument „decapitat” de adevărata istorie a românilor, este o lucrare fără pretenții de artă monumentală, ci doar comemorativă. Crucea, ușor trapezoidală, șlefuită și lustruită, are înălțimea de 2,75 metri, cu brațe egale, de 0,5 metri, orientată spre mare. Se sprijină pe un bloc masiv de granit gri-verzui, rugos și buceardat, iar pe soclu se află o ancoră, adusă din patrimoniul Muzeului Marinei, proaspăt vopsită în negru. Placa memorială are dăltuite cuvintele „Marinarilor români cărora mormânt le este marea, in memoriam”. Pe spatele soclului dinspre bulevardul Regina Elisabeta sunt încrustate numele biroului de arhitectură „Isacov&Ana” S.R.L., care a realizat proiectul monumentului, Primăria Constanța, care a oferit locul de dispunere, Liga Navală și alți nouă sponsori. [...] Ceremonialul de ieri, sentimental și cu conotații naționaliste, a adus pe faleză elita marinarilor constănțeni și autoritățile locale. O slujbă emoționantă a oficiat I.P.S.S. Lucian, arhiepiscopul Tomisului, alături de un sobor de preoți. S-au depus coroane de flori și s-au rostit cuvinte de prețuire pentru marinarii a căror viață a furat-o marea.

Troița Marinarilor

La 14 august 2002, expoziția în aer liber a Muzeului Marinei Române s-a îmbogățit cu o lucrare de excepție – ansamblul monumental Troița Marinarilor, înălțat în memoria eroilor știuți și neștiuți ai apelor.

Inițiativa îmi aparține și am lansat-o în anul 1998, odată cu numirea mea în funcția de șef al Secției de Istorie a Marinei din cadrul Muzeului Marinei Române. Artistul plastic maramureșean mi-a fost recomandat de doamna Teodora Popa, supraveghetoare în cadrul aceleiași instituții, soția regretatului radiotelegrafist Nicolae Popa, dispărut la 13 martie 1994 în urma exploziei cargoului cipriot „Shipbroker” în Strâmtoarea Bosfor.

Troița a fost concepută și realizată de părintele Vasile Trif din Baia Mare, membru al Asociației Artiștilor Plastici Amatori din România: *Troița Marinarilor s-a lucrat din lemn de gorun din pădurile Chioarului, dintre satele Fericea-Iadăra-Remeți pe Someș. Gorun de peste 100 de ani, debitat la gaterul din Mireșul Mare, prin bunăvoința dlui Romocea Vasile.*

Pentru tija Troiței (era de 6 metri), șase bărbați cu greu au dus-o în atelier (600 +40+16 cm).

S-a tratat cu ulei de in, iar la sfârșit cu un strat de ceară de parchet. În timpul lucrului și după aceea, am avut mulți vizitatori.

Ansamblul este o inspirată și originală asociere de basoreliefuli realizate în lemnul unui gorun secular din pădurile Țării Chioarului de pe Someș.

Pe crucea propriu-zisă sunt reprezentați Dumnezeu Tatăl Creatorul, Sf. Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, patroana marinarilor, Sf. Ioan Botezătorul și Sf. Andrei, ocrotitorul Dobrogei în mijlocul lor aflându-se răstignit Iisus Hristos Mântuitorul. Brațele crucii sunt înconjurate de un cerc, simbolul unității în funie, înobilat de funia – simbol al unității într-o credință și al eternității.

Frontalul posterior pe care este sculptată scena Adormirii Maicii Domnului este decorat cu simboluri marinărești reprezentative pentru evoluția Marinei Române: timona, simbolul

călătoriei pe ape, ancora, simbolul speranței, precum și medalioanele unor nave istorice: pânzarul moldovenesc, „MARIȚA” – prima navă comercială românească, „ROMÂNIA” – prima navă militară a Principatelor Unite și bricul „MIRCEA”, leagănul tradițiilor noastre marinărești.

Postamentul Troiței este ambientat cu blocuri de granit, imaginând țărmul pontic al tuturor despărțirilor și regășirilor marinarilor noștri.

Intrată în circuitul turistic la centenarul Zilei Marinei Române – 15 august 2002, Troița Marinarilor a fost sfințită și binecuvântată de un sobor de preoți în frunte cu Înalt Prea Sfinția Sa Teodosie, arhiepiscopul Tomisului și a toată Dobrogea.

Azi, 14 august 2002 s-a sfințit Troița Marinarilor – sculptură în lemn de gorun, din pădurile țării Chioarului (Cetea de Piatră), Maramureș – amplasată în parcul Muzeului Marinei Române – avea să consemneze în Cartea de onoare a instituției părintele Vasile Trif.

Sunt foarte mulțumit sufletește împreună cu familia mea, soția Elena și fiica Ioana de această realizare și gândurile frumoase ale personalului acestei instituții. Socot această lucrare, Troița Marinarilor, adusă și lucrată la cealaltă margine de țară, un omagiu de suflet credinței noastre strămoșești și

Troița marinarilor amplasată în parcul Muzeului Marinei Române

*jertfei oamenilor mării. Același inimă, același suflet în toți.
Pentru prima dată am vizitat acest splendid muzeu, modern*

prin organizare și unic în țara Românilor.

Felicitări tuturor celor ce ostensesc aici, din partea mea.

Azi s-a înfrățit pe malul Mării Negre din Constanța – dragă nouă – un har de lumină și putere dumnezeiască.

Nutresc speranța că, printr-un efort conjugat, Liga Navală Română, Asociația „Clubul Amiralilor”, Liga Ofițerilor din

Marina Militară, Liga Maiștrilor Militari de Marină, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” și alte ligi, asociații și societăți comemorative vor duce la bun sfârșit acel proiect interbelic, realizarea unui ansamblu monumental dedicat eroilor Marinei Române constituindu-se într-o reparație morală adusă eroilor apelor de pretutindeni.

NOTE

- 1 Serviciul Istoric al Armatei.
- 2 Comandor dr. Marian Moșneagu, *Eroii Marinei Române*, Buzău, Editura ALPHA MDN, 2009.
- 3 În articolul *Marinari-eroi, victime ale erorilor istoriografiei navale*, publicat în revista „Historia”, Anul II, nr. 26, decembrie 2003-ianuarie 2004, pp. 77-78, regretatul comandor (r.) Neculai Pădurariu conchidea: *Este vorba de scufundarea în noiembrie, lângă Calafat, cu artileria de coastă, a unei întregi grupări otomane formate din canoniera cuirasată „PODGORIȚE” (sau „PODGORICA”), remorcherul „CEYLÎN” (ex „SOCRATES”) și două șleperi. Lucrările rusești și occidentale ignoră însă complet această faptă de arme exclusiv românească. „PODGORIȚE” apare ca fiind capturată de ruși și rebotezată „NIKOPOL” (în realitate, este vorba de „BÖDÜRTLEN”, despre care nu se mai spune nimic!), iar soarta lui „CEYLÎN” rămâne fără răspuns.*
- 4 Florica Cruceru, *Arta monumentală a litoralului județului și orașului Constanța*, f.l., f.e., f.a., p. 194.
- 5 Arhivele Militare Române (în continuare A.M.R.), Biblioteca Arhivistică – Registrul Istoric al Grupului Vaselor Grănicerilor 1921-1947, nr. crt. 333, f. 222.
- 6 Conform comandorului (r.) Neculai Pădurariu, *În textul de mai sus, erorile se țin lanț. În primul rând, atacul nu a avut loc în iunie, ci, așa cum am arătat, în noaptea de 13/14 (25/26) mai. Acolo nu a fost o flotă româno-rusă, ci o grupare de patru șalupe torpiloare sub pavilion rusesc, cu echipaje rusești. Una dintre șalupe era de proveniență românească („RÂNDUNICA”), dar la ruși purta numele de „ȚAREVICI”. Pe această șalupă se aflau și trei marinari români, singurii din întreaga grupare: maiorul de marină Ioan Murgescu (adjunct al comandantului Flotei române), mecanicul de bord și un pilot fluvial. Dintre cele două torpile care au scufundat nava otomană, numai una a fost detonată de pe „ȚAREVICI” (ex „RÂNDUNICA”). În sfârșit, turcii nu au avut niciodată o navă care să se cheme DUBA SEYFI. Numele real al navei scufundate este „SEYFI” (nu „SEIFY”), cuvântul „duba” fiind doar denumirea otomană a tipului de navă, adică monitor.*
- 7 Adonis-Cezar Mihalache, *Renașterea Ligii Navale Române*, București, Editura Europa Nova, 2001, pp. 50-51.
- 8 *Ibidem*, p. 66.
- 9 „Revista Maritimă”, Anul I, nr. 8-12, august-decembrie 1920, p. 30.
- 10 Biblioteca Muzeului Marinei Române, Jurnalul istoric al Diviziei de Mare. 1901-1934, f. 362.
- 11 *Un monument în amintirea eroilor marinari*, în „Marea Noastră”, Anul VII, nr. 10, octombrie 1938, p. 377.
- 12 „Marea Noastră”, Anul VII, nr. 11, noiembrie 1938, p. 461.
- 13 *Ibidem*, nr. 12, decembrie 1938, p. 498.
- 14 *Ibidem*, nr. 6, iunie 1938, p. 238.
- 15 *Ibidem*, nr. 7-8, iulie-august 1938, p. 299.
- 16 *Ibidem*, nr. 10, octombrie 1938, p. 404.
- 17 Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Constanța (în continuare D.J.A.N.C.), Fond Primăria Constanța, dosar nr. crt. 43/1938, f. 10.
- 18 *Ibidem*, f. 9.
- 19 „Marea Noastră”, Anul VIII, nr. 12, decembrie 1939, p. 350.
- 20 *Ibidem*, Anul IX, nr. 2-3, februarie-martie 1940, p. 66.
- 21 D.J.A.N.C., fond Direcția Navigației Maritime, dosar nr. crt. 33/1940, f. 6.
- 22 *Ibidem*, f. 7.
- 23 *Ibidem*, f. 8.
- 24 *Ibidem*, f. 10.
- 25 *Ibidem*, f. 15.
- 26 *Ibidem*, f. 16.
- 27 *Ibidem*, f. 19.
- 28 *Ibidem*, dosar nr. crt. 17/1939, f. 111.
- 29 A.M.R., Fond Comandamentul Forțelor Maritime, dosar nr. crt. 314/1942, f. 17.
- 30 *Ibidem*, f. 16.
- 31 D.J.A.N.C., fond Prefectura Constanța, dosar nr. crt. 43/1947, f. 3.
- 32 *Ibidem*, f. 4.
- 33 *Ibidem*, f. 6.
- 34 *Solemnitatea de la Primăria Municipiului Constanța a predării monumentului închinat marinarilor sovietici căzuți pentru libertatea popoarelor*, în „Cuget Liber”, Anul IV, nr. 569, 11 august 1947, p. 2.
- 35 Descrierea sumară a Monumentului Eroilor Marinari – varianta Octavian Sved:
Flacăra – model de cristal, colorat sus roșu și pierzându-se spre bază în galben, astfel că va prezenta un aspect real de foc, mai ales dacă observatorul se va deplasa, privind monumentul din unghiuri succesive.
Vas dacic de ars jertfe – faianță sau sticlă mată colorată albastru. 1+2 vor da tricolorul României.
Creneluri – aluzie la cetățile noastre de la granițele de apă.
Brâu – stilizarea paramei marinărești, mijloc de bază pentru asigurarea unei nave la cheu. Simbol de unire.
Brâu mixt – a. cu frunze de măslin simbolizând dorința de pace; b. cu frunze de stejar, virtute militară, tărie.
Proiectile de tun – simbol militar, artilerie specifică navelor.
Decebal cu capul de lup și monoxila – navă mică folosită de daci.
Dunărea cu litoralul maritim, piciorul de pod de la Turnu Severin și cel de la Adamclisi. MM = 2 000 de ani și Marina Militară.
Împăratul Traian cu insignele de luptă.
Pilon de susținere în pământ.
Timonier – simbol pentru toate categoriile de marinari.
Tunari în luptă.
Mircea cel Bătrân pe malul mării, pânzar moldovenesc.
Coloana – simbolizează țeva unui tun.
Baza coloanei – corp de redută, formă hexagonală.
Întregul ansamblu apare ca un far marinăresc (lumină și călăuzire prin istorie). Corpul va fi turnat din beton armat, cu înveșmântare decorativă.
Metoda de lucru, după cerința modelului, pretarea materialului găsit, văzând și făcând, în funcție de finanțe, materiale, cu multă inimă și dorință de frumos.
- 36 *Crucea Marinarilor a primit botezul*, în „Cuget Liber”, Anul XI, nr. 2852, joi, 2 decembrie 1999, p. 13.
- 37 *Ibidem*.
- 38 *Un nou simbol creștin dobrogean – TROIȚA MARINARILOR*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române”, tom V/2002, Constanța, Editura Companiei Naționale Administrația Porturilor Maritime, 2003, pp. 49-54.
- 39 Căpitan-comandor dr. Marian Moșneagu, *O istorie tragică a Marinei Comerciale Române*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2006, p. 306.
- 40 Vasile Trif este născut la 10 februarie 1951, în satul Cărbunari, jud. Maramureș și este preot ortodox la Biserica „Sf. Treime” din Baia Mare. A participat cu lucrări de pictură și sculptură la toate edițiile Festivalului Național „Cântarea României” și a obținut mai multe premii. Are lucrări în colecții particulare din țară și din străinătate. Activitate expozițională: 1978 – Expoziție personală de pictură pe sticlă și pe pânză, sculptură în lemn la Baia Mare; 1980 – Monumentul lui Grigore Pinteazul din Rohia; 1981 – Expoziție personală de pictură și sculptură la Baia Mare; Pictură: Monumentul Eroilor din Făurești – Maramureș; Pictură: Bozânta Mare; 1984 – Mozaic: Cărpiniș – Maramureș; Sculptură: Suciul de Sus – Maramureș; Mozaic: Seini – Maramureș; Monumentul Eroilor din Cărbunar – Maramureș; 1985 – Mozaic: Cicârlău – Maramureș; Sculptură – Măcicașu – Cluj; Sculptură: Baia Mare; 1986 – Expoziție de pictură și sculptură Baia Mare; 1996 și 1999 – Expoziție Baia Mare; 2000 – Mozaic: Dănești – Maramureș; 2001 – Mozaic: Ilva Mare – Bistrița Năsăud.
- 41 Conform Fișei tehnice întocmite de preotul Vasile Trif.